

Lợi dụng AI "hóa ảo" thành người khuyết tật để trục lợi

ISSN: 2734-9195

14:30 03/11/2025

Khi trí tuệ đi cùng tình thương, khi công nghệ đi cùng đạo lý, thì AI không còn là hiểm họa, mà trở thành cánh tay nối dài của lòng từ bi, giúp lan tỏa hiểu biết và giảm thiểu khổ đau.

Tác giả: **AI - NGUYỄN THUÝ ANH**

Trong kỷ nguyên số, công nghệ **trí tuệ nhân tạo** (AI), có đối tượng đã lợi dụng công nghệ AI để tạo ra deepfake – giả giọng nói người thân, dựng video cầu cứu, mạo danh thương nhân, tạo tình huống khẩn cấp nhằm chiếm đoạt tài sản. Những vụ việc như vậy không chỉ gây tổn thất vật chất, mà nghiêm trọng hơn, chúng làm lung lay nền tảng lòng tin giữa người với người vốn là chất liệu quan trọng để xã hội được an ổn.

Mạng xã hội những ngày gần đây xôn xao trước trường hợp một cô gái bán hàng trên TikTok sử dụng AI để tạo hình ảnh mình bị cụt tay, nhằm khơi gợi lòng thương cảm và thu hút người xem. Dù sự việc vẫn đang được cộng đồng mạng bàn luận và chờ xác minh thêm, nhưng câu chuyện này đã chạm đến một nỗi lo sâu xa hơn trong xã hội: khi cảm xúc của con người bị đem ra làm công cụ tiếp thị, và khi công nghệ, thay vì phục vụ sự thật, lại được dùng để bẻ cong sự thật.

Sự phát triển của AI mở ra nhiều khả năng mới, nhưng nếu tâm người thiếu trí tuệ và lòng chân thật, thì công nghệ ấy rất dễ trở thành phương tiện nuôi lớn sự dối trá. Từ góc nhìn Phật học, đây không đơn thuần là một hành vi truyền thông sai lệch, mà còn là dấu hiệu của sự suy giảm đạo đức, của “*tham – sân – si*” được phóng đại trong thời đại số.

(<https://kenh14.vn/canh-bao-nong-ve-chieu-tro-lua-dao-moi-khi-mua-hang-quamang-nan-nhan-cau-cuu-2152510280936241.chn>)

Ảnh: internet

Bản chất của AI là Trung tính

Cần nhìn nhận rõ rằng AI, tự bản chất, không mang màu sắc đạo đức. Trong Phật học, những hiện tượng như vậy được gọi là “vô ký” (avyākṛta) – không thiện, không ác, chỉ là công cụ hay phương tiện. Cũng giống như con dao: người có tâm từ bi có thể dùng nó để chuẩn bị bữa ăn nuôi dưỡng gia đình, còn kẻ mang ác ý có thể dùng nó để gây hại. AI cũng như vậy. Nếu được dùng bởi người có tâm thiện, có ý hướng xây dựng, AI có thể trở thành pháp khí trợ duyên cho việc giáo dục, y tế, sản xuất, thậm chí hoàng pháp, giúp lan tỏa sự hiểu biết và tình thương đến cộng đồng. Nhưng khi rơi vào tay người nuôi dưỡng tham – sân – si, AI lại hóa thành vũ khí tinh vi để lừa dối, thao túng nhận thức, giả mạo nhân dạng, chiếm đoạt tài sản, bẻ cong sự thật và gieo rắc nghi kỵ trong xã hội.

Vì vậy, điều cần cảnh tỉnh ở đây không phải là “*AI nguy hiểm đến đâu*”, mà là tâm người sử dụng AI đang vận hành như thế nào. Khi tâm sáng thì AI là phương tiện thiện lành, khi tâm tối thì AI trở thành công cụ của nghiệp ác. Vấn đề cốt lõi, xét đến cùng, không nằm ở AI, mà nằm ở chính con người.

Ngọc Lan

@ngoclan9308

0
Đã follow

107,2K
Follower

399,5K
Thích

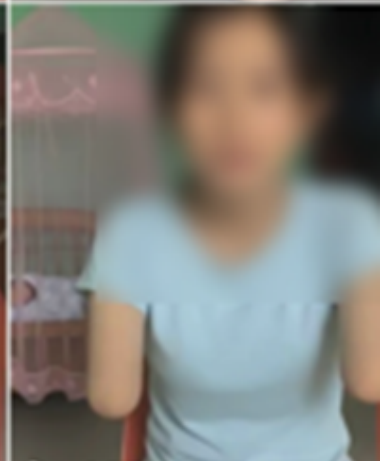
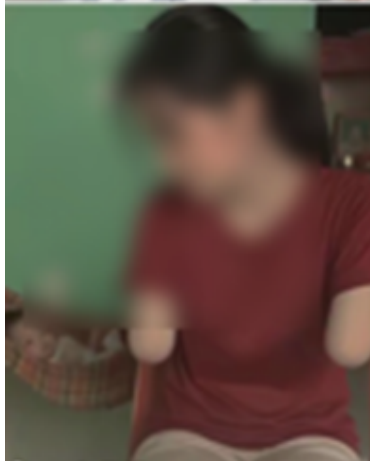
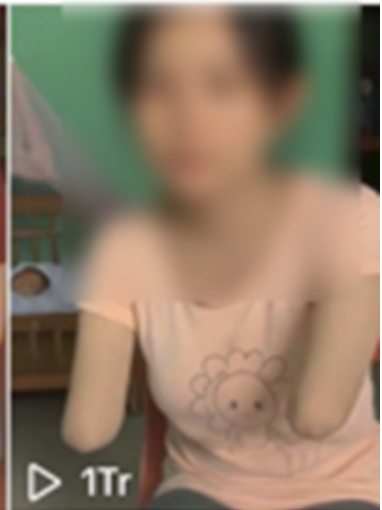
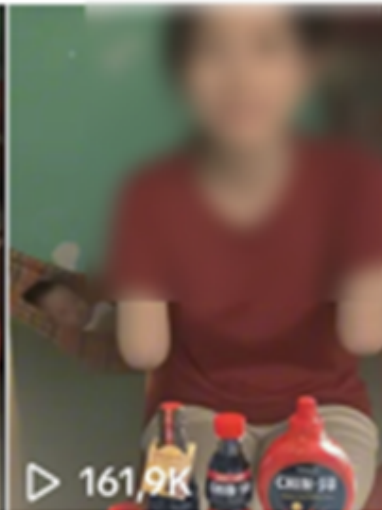
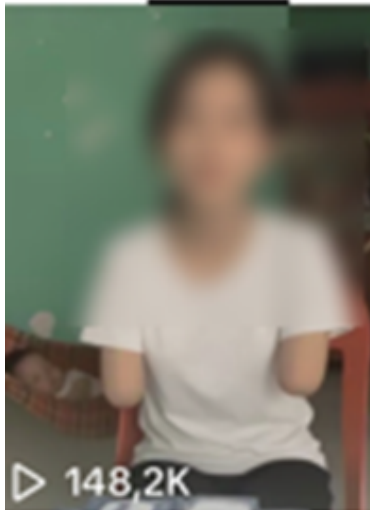
Follow

Tin nhắn

1 Đời Thong Thả

Phản trưng bày

Cơ chế sinh khởi hành vi lừa đảo

Để hiểu vì sao con người có thể lợi dụng AI cho hành vi lừa đảo, cần quay về nhìn thẳng vào tâm của kẻ thực hiện. Trong Phật học, gốc rễ của mọi bất thiện nghiệp phát sinh từ ba độc tâm: Tham – sân – si.

Trước hết là Tham (lobha): mong kiếm tiền thật nhanh, không muốn lao động, chỉ muốn hưởng lợi từ sự cả tin của người khác. Chính lòng tham khiến họ sẵn sàng vượt qua mọi ranh giới đạo đức.

Kế đến là Si (moha): sự mê muội tin rằng công nghệ hiện đại có thể che giấu sự thật, có thể lách được luật nhân quả, có thể đánh lừa cộng đồng mà không phải trả giá.

Sâu xa hơn là Sân (dosa) – không phải là cơn giận bộc phát, mà là tâm coi thường nỗi khổ của người khác, xem người bị hại chỉ là đối tượng để lợi dụng, là công cụ để thỏa mãn lòng tham.

Tham – sân – si chính là tam độc, là gốc của mọi khổ đau theo quan điểm Phật giáo.

Nhìn từ đây, có thể thấy AI không phải là nguyên nhân tạo ra cái ác, mà chỉ là chiếc xe tăng tốc cho nó. Nếu ba độc tâm đã có mặt trong con người, thì công nghệ hiện đại chỉ khiến hành vi bất thiện trở nên nhanh hơn, tinh vi hơn và lan rộng hơn, gieo khổ đau nhiều hơn. Vì vậy, vấn đề cấp bách không chỉ là quản lý công nghệ, mà còn là chuyển hóa tâm, nuôi dưỡng trí tuệ và đạo đức trong mỗi người, trước khi sử dụng AI.

Tác hại xã hội khi dùng AI thiếu trí tuệ

Việc sử dụng AI mà không có nền tảng trí tuệ và đạo đức kéo theo nhiều hệ quả nghiêm trọng, không chỉ đối với từng cá nhân mà còn đối với toàn thể cộng đồng. Trước hết, đó là sự xói mòn lòng tin xã hội. Khi những hình ảnh, giọng nói, video giả mạo có thể được tạo ra một cách dễ dàng, con người trở nên ngờ vực lẫn nhau, sợ trao gửi tình cảm, sợ giúp đỡ những hoàn cảnh kêu cứu thật sự vì lo bị lợi dụng. Xã hội vốn được xây dựng trên tình người và niềm tin, nay dần trở nên lạnh lùng, đề phòng, thiếu sự kết nối chân thành.

Tiếp theo, AI bị lạm dụng sẽ biến trí tuệ thành công cụ lừa dối nhận thức. Khả năng xử lý hình ảnh và âm thanh tinh vi của công nghệ deepfake khiến ranh giới giữa thật và giả ngày càng mờ nhạt. Khi người xem không còn khả năng phân biệt đúng – sai, thực tại trở nên méo mó, con người dễ bị cuốn vào ảo tưởng, hoang mang và bất an. Tâm bất an thì đời sống tinh thần cũng rối loạn, dẫn đến căng thẳng, lo âu, sợ hãi – đó là một dạng khổ đau vi tế nhưng lâu dài.

Và sâu xa nhất, hành vi sử dụng AI để gây hại gieo xuống một nghiệp bất thiện. Người lừa đảo, dù có che giấu được pháp luật nhất thời, cũng không thể thoát khỏi nhân quả: tâm họ luôn lo sợ, đề phòng, bất an – sống mà không có giây phút bình yên. Người bị hại, ngoài tổn thất vật chất, còn mang theo vết thương tinh thần – một dạng mất niềm tin và tổn thương lòng người khó hồi phục. Khi nhân bất thiện được gieo trồng rộng rãi, quả đau khổ sẽ biểu hiện không chỉ trên từng cá nhân, mà trên toàn bộ đời sống xã hội.

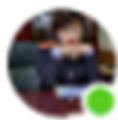
Nói cách khác, sự nguy hại lớn nhất không nằm ở AI, mà nằm ở chính sự đánh mất phẩm chất người trong quá trình sử dụng nó.

Bài viết

Giới thiệu

Reels

Ảnh

Duyên Vũ Kim cùng với Thuy Nguyen ... và 4 người khác.

59 phút · 🌐

CHIỀU TRÒ LỪA ĐÀO MỚI

Xuất hiện nhiều đối tượng ăn cắp video livestream bán hàng của người khác, sau đó dùng AI chỉnh sửa thành người bị khuyết tật để đánh vào lòng thương hại, lập kênh đăng lại và gắn giỏ hàng bán sản phẩm. Rất nhiều người lớn tuổi đã bị đánh lừa vì không nhận ra hình ảnh do AI tạo ra.

Nguồn: Phòng chống lừa đảo

Cảnh báo từ giáo lý Phật giáo

Phật giáo từ hơn 2.500 năm trước đã chỉ rõ con đường thiết lập đời sống an ổn và chân thật qua Bát Chính Đạo, trong đó ba yếu tố liên quan trực tiếp đến vấn đề này là: Chính ngữ (lời nói chân thật), Chính nghiệp (hành động đúng đắn) và Chính mạng (nuôi sống bản thân bằng nghề nghiệp chân chính). Khi sử dụng AI để tạo dựng hình ảnh giả, bịa đặt thông tin, lừa gạt người khác, thì đó là tà ngữ (lời nói giả dối), tà nghiệp (hành vi sai trái) và đặc biệt là tà mạng, kiếm sống bằng cách gây tổn hại cho tha nhân.

Những hành vi này không chỉ vi phạm pháp luật, mà còn phản bội lại đạo lý làm người, làm tổn thương nền tảng đạo đức của xã hội.

Trong Kinh Pháp Cú, bài kệ số 66 dạy:

*“Kẻ ngu nghĩ ác, tưởng như mật ngọt.
Nhưng rồi điều ác, như gươm bén rơi xuống.”*

Lời cảnh tỉnh ấy cho thấy ác nghiệp lúc đầu có thể ngọt ngào, dễ chịu, hấp dẫn, vì nó cho lợi ích nhanh, không cần nỗ lực. Nhưng rồi quả báo sẽ đến như lưỡi gươm sắc rơi xuống bất ngờ, đau đớn và không thể tránh né. Người lừa đảo có thể trốn tránh con mắt pháp luật, nhưng không thể trốn khỏi chính lương tâm của mình và càng không thể vượt qua luật nhân quả.

Do đó, không phải công nghệ tạo ra khổ đau, mà chính tâm bất thiện khi sử dụng công nghệ mới tạo ra nghiệp xấu. Tâm dẫn đầu các pháp. Nếu tâm được soi sáng bởi trí tuệ và lòng chân thật, thì AI trở thành phương tiện vì lợi lạc. Ngược lại, nếu tâm bị điều khiển bởi tham – sân – si, thì dù công nghệ hiện đại đến đâu, nó vẫn chỉ là dụng cụ của khổ đau.

Ảnh: internet

Giải pháp ứng dụng trí tuệ Phật học trong thời công nghệ số

Trước sự phát triển nhanh chóng của công nghệ và những nguy cơ lạm dụng AI, điều quan trọng hơn bao giờ hết là mỗi người cần quay về tu dưỡng tâm, lấy trí tuệ và đạo đức làm nền tảng. Trước hết, cần rèn luyện Tỉnh giác (Sati) trong mọi tương tác trên mạng. Khi tiếp nhận thông tin, đặc biệt là lời cầu cứu, yêu cầu chuyển tiền, hay các hình ảnh – video gây xúc động mạnh, điều cần làm đầu tiên không phải là phản ứng vội vàng, mà là tạm dừng – quan sát – xác minh. Tâm an thì nhận thức tự sáng; người có chính niệm sẽ không dễ dàng bị dẫn dắt bởi thao túng cảm xúc.

Bên cạnh đó, phải nuôi dưỡng Chân thật (Sacca) như một giới luật sống. Sự minh bạch trong lời nói, hành xử và giao tiếp số không chỉ bảo vệ chính mình mà còn góp phần xây dựng niềm tin cộng đồng. Xã hội chỉ trở nên an ổn khi mỗi cá nhân biết trân trọng sự thật và không lợi dụng sự nhẹ dạ của người khác.

Đi đôi với đó là phát triển Trí tuệ (Prajñā). Trong bối cảnh AI có thể tạo ra hình ảnh và giọng nói giả như thật, người dùng cần trang bị kiến thức cơ bản về cách nhận diện deepfake, cách kiểm chứng nguồn tin, cách xác định tính xác thực của thông tin trước khi chia sẻ. Trí tuệ trong Phật học không chỉ là tri thức, mà còn là khả năng thấy rõ bản chất sự vật như nó đang là, không bị dẫn dắt bởi ảo giác và vọng tưởng.

Cuối cùng, cần xây dựng một cộng đồng đạo đức số, trong đó con người sử dụng công nghệ với tinh thần tương trợ – chia sẻ – hoằng pháp đúng chính pháp. AI có thể trở thành phương tiện thiện lành nếu được dùng để lan tỏa giáo lý, gieo những hạt giống tử tế, khuyến khích hiểu biết và nuôi dưỡng lòng từ. Khi cộng đồng cùng hướng về điều thiện, thì dù công nghệ có thay đổi đến đâu, tâm người vẫn là nền tảng vững bền nhất.

Vì thế, nền tảng của thời đại AI không chỉ là kỹ thuật số, mà còn là đạo đức số. Muốn xã hội được bình an, con người cần được nuôi dưỡng từ bên trong:

- Giáo dục Đạo đức để tâm hướng thiện.
- Học tập Trí tuệ để biết phân định đúng – sai.
- Thực hành Chính niệm để nhận diện các tác động vi tế trong từng khoảnh khắc.

Khi trí tuệ đi cùng tình thương, khi công nghệ đi cùng đạo lý, thì AI không còn là hiểm họa, mà trở thành cánh tay nối dài của lòng từ bi, giúp lan tỏa hiểu biết và giảm thiểu khổ đau.

Tác giả: **AI - NGUYỄN THUY ANH**